A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2024. szeptember 26.*

„Fellebbezés – Állami támogatások – A Németországi Szövetségi Köztársaság által a nagy villamosenergia-fogyasztók javára végrehajtott támogatási program – A hálózati díjak alóli mentesség a 2012–2013-as időszakban – A támogatási programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozat – Megsemmisítés iránti kereset – Keresetindítási határidő – Elfogadhatóság – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – Az »állami támogatás« fogalma – Állami források – Adójellegű díj vagy más kötelező díjak”

A C-792/21. P. és C-793/21. P. sz. egyesített ügyekben,

az **AZ** (képviselik: D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin és R. Wilde Rechtsanwälte)

fellebbezőnek a C-792/21. P. sz. ügyben

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2021. december 16-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: K. Herrmann, C. Kovács és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben, segítőik: C. von Donat és G. Quardt Rechtsanwälte, később: K. Herrmann, C. Kovács és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben)

alperes az elsőfokú eljárásban,

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban,

és

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben)

fellebbezőnek a C-793/21. P. sz. ügyben

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2021. december 16-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

a többi fél az eljárásban:

az **AZ** (képviselik: D. Fouquet, T. Hartmann, M. Kachel, J. Panknin és R. Wilde Rechtsanwälte)

felperes az elsőfokú eljárásban,

az **Európai Bizottság** (képviselik: K. Herrmann, C. Kovács és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Jürimäe tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a harmadik tanács bírájaként eljárva, N. Piçarra, N. Jääskinen és M. Gavalec bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. június 28-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2023. november 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésével az AZ az Európai Unió Törvényszéke 2021. október 6-i AZ kontra Bizottság ítéletének (T-196/19, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2021:646) hatályon kívül helyezését kéri, amely ítéletben a Törvényszék elutasította a Németország által az alapterhelésű fogyasztók részére a StromNEV 19. §-a alapján végrehajtott SA.34045 (2013/c) (ex 2012/NN) támogatási programról szóló, 2018. május 28-i (EU) 2019/56 bizottsági határozat (HL 2019. L 14., 1. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése iránti keresetét.

2 A C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésével a Németországi Szövetségi Köztársaság a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését kéri.

3 A C-792/21. P. és a C-793/21. P. sz. ügyekben benyújtott csatlakozó fellebbezéseivel az Európai Bizottság szintén a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését kéri.

Jogi háttér

4 Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.) (39) preambulumbekezdése kimondja:

„Az átláthatóság és a jogbiztonság érdekében indokolt a közvélemény tájékoztatása a bizottsági határozatokról, miközben ugyanakkor fenn kell tartani azt az elvet, hogy az állami támogatásokra vonatkozó határozatok címzettje az érintett tagállam. Ezért indokolt teljes vagy összefoglaló formában közzétenni minden olyan határozatot, amely érintheti az érdekelt felek érdekeit, vagy az ilyen határozatok egy példányát az érdekelt felek rendelkezésére bocsátani, amennyiben ezeket nem tették közzé vagy nem teljes egészében tették közzé.”

5 E rendelet 1. cikkének h) pontja a következőképpen rendelkezik:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

h) »érdekelt fél«: olyan tagállam vagy személy, vállalkozás vagy vállalkozások társulása, amelyek, illetve akinek érdekeit a támogatás nyújtása érintheti, különösen a támogatás kedvezményezettje, a versenytárs vállalkozások és a szakmai szövetségek.”

6 Az említett rendeletnek „A határozatok kihirdetése” című 32. cikkének (3) bekezdése a következőket írja elő:

„A Bizottság az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közzéteszi azon határozatokat, amelyeket a 8. cikk (1) és (2) bekezdése és a 9. cikk szerint hoz.”

A jogvita előzményei és a vitatott határozat

7 A jogvita előzményei, amint azokat a megtámadott ítélet 1–22. pontja ismerteti, a következőképpen foglalhatók össze.

A szóban forgó törvényi és rendeleti intézkedésekről

A hálózati díjaknak a vitatott intézkedések bevezetését megelőző rendszeréről

8 Az Energiewirtschaftsgesetznek (az energiagazdálkodásról szóló törvény) a 2011. július 26-i Gesetz zur Neuregelung energiewirtschafsrechtlicher Vorschriften (az energiagazdálkodási előírások felülvizsgálatáról szóló törvény) (BGBl. 2011 I, 1554. o.) által módosított, de a 2016. július 26-i Gesetz zur Weiterentwicklung des Strommarktes (a villamosenergia-piac fejlesztéséről szóló törvény) (BGBl. 2016 I, 1786. o.) által végrehajtott módosításokat megelőzően hatályos 21. §-a többek között előírta, hogy a hálózati díjaknak észszerűnek, megkülönböztetésmentesnek és átláthatónak kell lenniük, valamint a hálózat hatékony működésének költségein kell alapulniuk.

9 A 2011. évi EnWG 24. §-a felhatalmazta a német szövetségi kormányt arra, hogy rendeleti úton részletes rendelkezéseket állapítson meg egyrészt a hálózati díjak meghatározása általános módszerének meghatározására, másrészt a hálózathasználat különleges eseteinek szabályozására, valamint azon feltételekre vonatkozóan, amelyek mellett a szabályozó hatóság engedélyezheti vagy megtilthatja az egyedi hálózati díjakat.

10 A 2005. július 25-i Stromnetzentgeltverordnung (a hálózati díjakról szóló szövetségi rendelet; BGBl. I., 2225. o.; a továbbiakban: 2005. évi StromNEV-rendelet) határozza meg a hálózatüzemeltetők által az általános díjak megállapításához alkalmazandó számítási módszert. Ez egy kétlépcsős módszer, amely abból áll, hogy először is meghatározzák az összes hálózat különböző éves költségelemeit, majd ezt követően kiszámítják az általános díjakat a hálózati költségek teljes éves összege alapján.

11 Az általános díjak megállapításakor a következő két tényezőt kell figyelembe venni, mégpedig az „egyidejűségi funkciót”, amely annak valószínűségét fejezi ki, hogy egy felhasználó egyéni fogyasztása hozzájárul-e az érintett hálózati szint éves csúcsterheléséhez, valamint az üzemeltetőnkénti maximális bevételküszöböt, amelyet a Bundesnetzagentur (szövetségi hálózati ügynökség, Németország) (a továbbiakban: BNetzA) más hálózatüzemeltetőkkel való összehasonlító elemzés alapján határoz meg, amelynek célja annak elkerülése, hogy a hálózati díjak ellentételezzék a nem hatékony működésből eredő költségeket.

12 A 2005. évi StromNEV-rendelet 19. §-a egyedi díjakról rendelkezik a többi használótól jelentősen eltérő fogyasztási és terhelési profilú használók (a továbbiakban: nem tipikus felhasználók) tekintetében. E díjak azon elvnek megfelelően, amely szerint a hálózati díjak a hálózati költségeket tükrözik, figyelembe veszik e nem tipikus felhasználóknak e költségek csökkentéséhez vagy növekedésének megakadályozásához való hozzájárulását.

13 E tekintetben a 2005. évi StromNEV-rendelet 19. §-ának (2) bekezdése a nem tipikus felhasználók alábbi két kategóriája tekintetében vezet be egyedi díjat:

– azok a használók, akiknek a csúcsterhelési költséghozzájárulása jelentős mértékben eltérhet az ugyanazon hálózati szintre csatlakozott összes többi használó egyidejű éves csúcsterhelésétől, vagyis azok a használók, akik rendszeresen a csúcsterhelési időn kívül fogyasztanak villamos energiát (a továbbiakban: anticiklikus fogyasztók), és

– azok a használók, akiknek éves villamosenergia-fogyasztása eléri a legalább 7000 órát, és meghaladja a 10 gigawattórát (a továbbiakban: alapterhelésű fogyasztók).

14 A 2011. évi EnWG általi módosításáig a 2005. évi StromNEV-rendelet előírta, hogy az anticiklikus fogyasztókkal és az alapterhelésű fogyasztókkal szemben a BNetzA által kidolgozott „fizikai elérési út módszere” alapján kiszámított egyedi díjakat alkalmazzanak. Ez a módszer figyelembe vette az e fogyasztók által előidézett hálózati költségeket, és a közzétett általános díjak 20%-ának megfelelő minimális díjtételt (a továbbiakban: minimális díj) írt elő. Ez utóbbi biztosította azon hálózat működtetésének díját, amelyhez az említett fogyasztók csatlakoztak, abban az esetben, ha a fizikai elérési út módszere alapján kiszámított egyedi díjak alacsonyabbak, mint a minimális díj, vagy akár a nullához közelítenek.

A vitatott intézkedésekről

15 A 2011. évi EnWG által módosított 2005. évi StromNEV-rendelet (a továbbiakban: 2011. évi StromNEV-rendelet) 19. §-a (2) bekezdése második és harmadik mondatának megfelelően 2011. január 1-jétől, e rendelkezés visszaható hatályának időpontjától, az alapterhelésű fogyasztók egyedi díjait eltörölték, és azokat a hálózati díjak alóli teljes mentességgel (a továbbiakban: vitatott mentesség) váltották fel, amelyet az illetékes szabályozó hatóság, nevezetesen a BNetzA vagy az érintett tartomány szabályozó hatósága engedélyezett. E mentesség költsége az átvitelirendszer- vagy elosztórendszer-üzemeltetőket terhelte attól függően, hogy a kedvezményezettek mely hálózati szinthez csatlakoztak.

16 A 2011. évi StromNEV-rendelet 19. §-a (2) bekezdésének hatodik és hetedik mondata értelmében az átvitelirendszer-üzemeltetők kötelesek voltak visszatéríteni az elosztórendszer-üzemeltetőknek a vitatott mentességből származó bevételkiesést, és egymás között kompenzálni az e mentességgel járó költségeket a 2002. március 19-i Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz (a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés előmozdításáról szóló törvény, BGBl. 2002. I., 1092. o.) 9. §-ával összhangban, oly módon, hogy a hálózatukhoz csatlakozó végfelhasználók számára biztosított villamos energia mennyisége alapján kiszámítva valamennyien ugyanolyan terhet viseltek.

17 A 2012. évtől a BNetzA 2011. december 14-i határozata (BK8–11–024; a továbbiakban: 2011. évi BNetzA-határozat) egy finanszírozási mechanizmust hozott létre. E mechanizmus szerint az elosztórendszer-üzemeltetők a végső fogyasztóktól vagy a villamosenergia-szolgáltatóktól pótdíjat (a továbbiakban: vitatott pótdíj) kaptak, amelynek összegét a vitatott mentesség által okozott bevételkiesés ellentételezése céljából visszatérítették az átvitelirendszer-üzemeltetőknek.

18 A vitatott pótdíj összegét minden évben előre, az átvitelirendszer-üzemeltetők állapították meg a BNetzA által meghatározott módszer alapján. A 2012. évre, a mechanizmus működésének első évére vonatkozó összeget közvetlenül a BNetzA határozta meg.

19 E rendelkezések nem érintették a 2011-es évre vonatkozó vitatott mentesség költségeit, következésképpen az egyes átvitelirendszer- és elosztórendszer-üzemeltetőknek ezen év tekintetében viselniük kellett az e mentességgel kapcsolatos veszteségeket.

A hálózati díjaknak a vitatott intézkedéseket követő rendszeréről

20 A közigazgatási eljárás során, amely a vitatott határozathoz vezetett, a vitatott mentességet először is semmisnek nyilvánította az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi regionális felsőbíróság, Németország) 2013. május 8-i határozata, majd a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) 2015. október 6-i határozata. Ezt követően e mentességet 2014. január 1 -jei hatállyal hatályon kívül helyezte a 2013. augusztus 14-i Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts (az energiaügyi rendeletek módosításáról szóló rendelet) által módosított 2005. évi StromNEV-rendelet (a továbbiakban: 2013. évi StromNEV-rendelet). A 2013. évi StromNEV-rendelet a jövőre nézve a minimális díj helyett újból bevezette a fizikai elérési út módszere alapján kiszámított egyedi díjakat az általános villamosenergia fogyasztástól függően (7000, 7500 és 8000 óra éves hálózatkihasználás) 10%-os, 15 %-os és 20%-os átalánydíjakkal (a továbbiakban: átalánydíjak).

21 A 2013. évi StromNEV-rendelet 2013. augusztus 22-től hatályos átmeneti szabályozást vezetett be, amely visszaható hatállyal vonatkozott azokra az alapterhelésű fogyasztókra, akik 2012-ben és 2013-ban még nem részesültek a vitatott mentességben (a továbbiakban: átmeneti szabályozás). A fizikai elérési út módszere alapján kiszámított egyéni díjak és a minimális díj helyett e szabályozás e fogyasztókra nézve kizárólag az átalánydíjak alkalmazását írta elő.

A közigazgatási eljárásról és a vitatott határozatról

22 Több panaszt követően a Bizottság 2013. május 4-én közzétette a vitatott intézkedéseken alapuló támogatási program tekintetében az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról szóló határozatát (HL 2013. C 128., 43. o.).

23 Egy olyan eljárás végén, amelynek során a Németországi Szövetségi Köztársaság és más érdekelt felek benyújtották észrevételeiket, a Bizottság 2018. május 28-án elfogadta a vitatott határozatot.

24 E határozatban a Bizottság megállapította, hogy 2012. január 1. és 2013. december 31. között a Németországi Szövetségi Köztársaság jogellenesen nyújtott állami támogatást a vitatott mentesség formájában.

25 Konkrétan a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az állami támogatások összege megfelel a mentességet élvező alapterhelésű fogyasztók által 2012-ben és 2013-ban előidézett hálózati költségeknek, illetve, ha e költségek alacsonyabbak voltak a minimális díjnál, ez utóbbinak.

26 Ezenfelül a Bizottság megállapította, hogy a kérdéses állami támogatások nem felelnek meg a belső piacnak, mivel nem estek az EUMSZ 107. cikk (2) és (3) bekezdésében előírt egyik eltérés körébe sem, és azokat más indokkal sem lehetett összeegyeztethetőnek tekinteni.

27 Ennélfogva a Bizottság a következőképpen határozott:

– a vitatott mentesség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében vett állami támogatásnak minősül, amennyiben az alapterhelésű fogyasztók mentességet kaptak az általuk előidézett hálózati költségeknek megfelelő hálózati díjak vagy, amennyiben a hálózati költségek nem érték el a minimális díjakat, e díjak fizetése alól;

– a szóban forgó állami támogatás végrehajtásával a Németországi Szövetségi Köztársaság megsértette az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését, és a támogatás összeegyeztethetetlen a belső piaccal.

– a szóban forgó program szerint odaítélt egyéni támogatás nem minősül állami támogatásnak, ha a támogatás odaítélése idején megfelel a csekély összegű támogatásokra vonatkozóan az [EUMSZ 107. cikknek] és [az EUMSZ 108. cikknek] a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról szóló, 1998. május 7-i 994/98/EK tanácsi rendelet (HL 1998. L 142., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) 2. cikke alapján elfogadott rendeletben meghatározott feltételeknek, és

– a Németországi Szövetségi Köztársaság egyrészt köteles volt visszafizettetni a kedvezményezettekkel a szóban forgó támogatási program keretében nyújtott, a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat, beleértve a kamatokat is, másrészt pedig köteles volt megszüntetni az e program címén a vitatott határozat elfogadásának időpontjában még függőben lévő kifizetéseket.

A Törvényszék előtti kereset és a megtámadott ítélet

28 A Törvényszék Hivatalához 2019. április 4-én érkezett keresetlevelével az AZ a vitatott határozat megsemmisítésére irányuló keresetet terjesztett elő.

29 A Törvényszék hatodik tanácsának elnöke 2019. szeptember 20-i határozatával megengedte a Németországi Szövetségi Köztársaságnak, hogy e tagállam kérelmének megfelelően az AZ kérelmeinek támogatása végett beavatkozzon.

30 Keresetének alátámasztása érdekében az AZ három jogalapra hivatkozott, amelyek közül az elsőt az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás hiányára, a másodikat az egyenlő bánásmód elvének megsértésére, a harmadikat pedig a bizalomvédelem elvének megsértésére alapította.

31 A megtámadott ítéletben a Törvényszék elfogadhatónak nyilvánította a keresetet, majd e jogalapokat, következésképpen pedig a megsemmisítés iránti keresetet teljes egészében elutasította.

A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei

32 A C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésében az AZ lényegében azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet és semmisítse meg a vitatott határozatot a 2012. és 2013. évre vonatkozóan teljes egészében, vagy másodlagosan annyiban, amennyiben e határozat őt érinti;

– másodlagosan helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és részben semmisítse meg a vitatott határozatot, az ezt meghaladó részében pedig utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé, hogy az határozzon a vitatott határozat megsemmisítésére irányuló kérelmeinek ezt meghaladó részéről;

– harmadlagosan, helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé; és

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

33 A Németországi Szövetségi Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság adjon helyt a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésnek, és a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

34 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság utasítsa el a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést, és az AZ-t kötelezze a költségek viselésére.

35 A C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésében a Németországi Szövetségi Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet annyiban, amennyiben az a megsemmisítés iránti keresetet mint megalapozatlant elutasította;

– semmisítse meg a vitatott határozatot, és

– a Bizottságot kötelezze a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárások költségeinek viselésére.

36 Az AZ azt kéri, hogy a Bíróság adjon helyt a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésnek, és a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

37 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság utasítsa el a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést, és a Németországi Szövetségi Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.

38 A C-792/21. P. és a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott csatlakozó fellebbezéseiben a Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

– nyilvánítsa elfogadhatatlannak a megsemmisítés iránti keresetet, és

– az AZ-t kötelezze a Bíróság és a Törvényszék előtti eljárásban felmerült költségek viselésére.

39 Az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság utasítsa el a csatlakozó fellebbezéseket, és a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

40 A Bíróság elnöke 2023. április 18-i határozatával a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélethozatal céljából elrendelte a C-792/21. P. és C-793/21. P. sz. ügyek egyesítését.

A C-792/21. P. sz. ügyben az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelemről

41 A Hivatalhoz 2024. február 1-jén benyújtott beadványában az AZ azt kérte, hogy a Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke alapján rendeljék el az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.

42 E kérelem alátámasztása érdekében az AZ elsősorban azt állítja, hogy a főtanácsnok az indítványában elmulasztotta megfelelően figyelembe venni az e fél által a jelen ügyben a kötelező teher hiányának bizonyítása érdekében előadott egyik döntő érvet.

43 Másodsorban az AZ azon az álláspontón van, hogy a Törvényszék 2024. január 24-i Németország kontra Bizottság ítéletének (T-409/21, EU:T:2024:34) 61. pontja, amelyben a Törvényszék kimondta, hogy „a hálózatüzemeltetők a törvény értelmében nem kötelesek az ügyfeleiktől [az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szóban forgó] pótdíjat követelni, így e pótdíj nem minősíthető […] kötelező pótdíjnak”, a jelen eljárás szempontjából új és döntő jelentőségű ténynek minősül.

44 E tekintetben a Bíróság az eljárási szabályzata 83. cikkének megfelelően a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha a fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt hoz fel, illetve ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg.

45 Elsősorban, ami valamely döntő jelentőségű érv figyelembevételének a főtanácsnok általi állítólagos elmulasztását illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bíróságának alapokmánya és a Bíróság eljárási szabályzata nem teszi lehetővé, hogy a felek a főtanácsnok által ismertetett indítványra válaszként észrevételeket tegyenek. Az EUMSZ 252. cikk második

bekezdése értelmében a főtanácsnok teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva, nyilvános tárgyaláson indokolással ellátott indítványt terjeszt elő azokban az ügyekben, amelyek esetében a főtanácsnok részvételére van szükség. A Bíróságot nem köti sem ezen indítvány, sem pedig az annak alapjául szolgáló, a főtanácsnok által kifejtett indokolás. Következésképpen az, ha a fél nem ért egyet a főtanácsnok indítványával, bármilyen kérdéseket is vizsgáljon a főtanácsnok az indítványban, önmagában nem indokolhatja a szóbeli szakasz újbóli megnyitását (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i Grupa Azoty és társai kontra Bizottság ítélet, C-73/22 P és C-77/22 P, EU:C:2023:570, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2024. február 8-i Pilatus Bank kontra EKB ítélet, C-256/22 P, EU:C:2024:125, 29. és 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

46 Másodsorban, ami a Törvényszék 2024. január 24-i Németország kontra Bizottság ítéletére (T-409/21, EU:T:2024:34) való hivatkozást illeti, meg kell állapítani, hogy a Törvényszék által hozott ítélet nem kötheti a Bíróságot (lásd ebben az értelemben: 2019. december 4-i Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo kontra Bizottság ítélet, C-342/18 P, EU:C:2019:1043, 60. pont).

47 Ilyen körülmények között a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően megállapítja, hogy az eljárás szóbeli szakasza újbóli megnyitásának nincs helye.

A csatlakozó fellebbezésekről

48 A Bizottság által előterjesztett csatlakozó fellebbezések az első fokon indított kereset elfogadhatóságának a vitatására irányulnak, ami az ügy érdemére vonatkozóan a fellebbezésben felvetett kérdések előkérdésének minősül. A csatlakozó fellebbezéseket tehát elsőként kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2020. december 3-i Changmao Biochemical Engineering kontra Ministre Bonollo és társai ítélet, C-461/18 P, EU:C:2020:979, 43. pont).

49 Csatlakozó fellebbezései alátámasztására a Bizottság két jogalapra hivatkozik.

Az első jogalapról

A felek érvei

50 A csatlakozó fellebbezéseinek alátámasztására felhozott első jogalappal a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 36–43. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése értelmében vett „kihirdetés” fogalmának tág értelmezését fogadta el. Így a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a Hivatalos Lapban való bármely közzététel megfelel e fogalomnak, függetlenül attól, hogy az ilyen kihirdetés az EUMSZ 297. cikknek megfelelően feltételét képezi-e a szóban forgó jogi aktus hatálybalépésének, és hogy azt maga a Szerződés írja-e elő.

51 Elsősorban, a Törvényszék értelmezése ellentétes a Bíróságnak a 2017. május 17-i Portugália kontra Bizottság ítéletből (C-339/16 P, EU:C:2017:384, 34–40. pont), valamint a 2019. január 31-i Iordăchescu kontra Parlament és társai végzésből (C-426/18 P, EU:C:2019:89, 22. pont) és a 2019. szeptember 5-i Fryč kontra Bizottság végzésből (C-230/19 P, EU:C:2019:685, 15. pont) következő ítélkezési gyakorlatával. Ezzel az ítélkezési gyakorlattal a Bíróság párhuzamot állított fel az

EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése és az EUMSZ 297. cikk között abban az értelemben, hogy a szóban forgó jogi aktus kihirdetése csak akkor képezi a keresetindítási határidő kezdő időpontját, ha az meghatározza e jogi aktus hatálybalépését, és azt maga a Szerződés írja elő.

52 E megközelítést megerősíti az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének szó szerinti, rendszertani és teleologikus értelmezése.

53 Ami egyrészt e rendelkezés szövegét illeti, a Bizottság arra hivatkozik, hogy a német nyelvi változat kivételével valamennyi nyelvi változatban szerepel mind az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésében, mind pedig az EUMSZ 297. cikkben a „kihirdetés” és a „közlés”, illetve az „értesítés” kifejezés, ami bizonyítja, hogy párhuzam áll fenn e két rendelkezés között.

54 Másrészt, ami az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének szellemét és célját illeti, az e rendelkezésben meghatározott keresetindítási határidők a jogbiztonság célját szolgálják. Ha a jogalany valamely jogi aktust meg kíván támadni, azt főszabály szerint attól az időponttól számított két hónapon belül kell megtennie, amikor tartalmának végleges változatát a tudomására hozták. Ezzel szemben azon általános hatályú jogi aktusok esetében, amelyeknek nincsenek címzettjei, ez az időpont a Hivatalos Lapban való kihirdetés időpontja. A címzettet megjelölő jogi aktusok esetében az említett időpont az e címzettel való közlés időpontja. Amennyiben olyan jogi aktusról van szó, amelyet nem kell sem kihirdetni, sem közölni, a tudomásszerzés csak kivételesen és másodlagosan minősülhet a keresetindítási határidő megnyílását kiváltó eseménynek. Így az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése és az EUMSZ 297. cikk közötti párhuzam biztosítja, hogy valamely jogi aktusnak a Hivatalos Lapban tájékoztatási célból történő későbbi közzététele ne vonja maga után a keresetindítási határidő meghosszabbítását, következésképpen pedig a jogbizonytalanságot.

55 Másodsorban, a hivatalos vizsgálati eljárást lezáró bizottsági határozatnak a Hivatalos Lapban történő közzététele nem tekinthető az EUMSZ 297. cikk (2) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „kihirdetésnek”. Ezért nem képezi a keresetindítási határidő kezdő időpontját.

56 Egyrészt egy ilyen határozat címzettje az érintett tagállam lenne, és csak őt értesítenék róla. Az EUMSZ 297. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében a határozat ezen értesítéssel, nem pedig a Hivatalos Lapban való közzétételével lép hatályba, amely csak arra irányul, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot, beleértve a támogatás azon kedvezményezettjeit is, amelyektől az érintett tagállamnak még a határozat közzététele előtt vissza kell téríttetnie e támogatást. Másrészt az említett közzététel nem az EUM-Szerződésből, hanem a 2015/1589 rendeletnek a (39) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 32. cikkéből ered. E körülmények között a hivatalos vizsgálati eljárást lezáró határozat megtámadására a kedvezményezett vállalkozás rendelkezésére álló keresetindítási határidő kezdő időpontjának meghatározásához az e határozatról való tényleges tudomásszerzést kell alapul venni. Bizonyítható előzetes tudomásszerzés hiányában, jogi fikció alapján a jogi aktusnak a Hivatalos Lapban való közzétételi időpontja minősül tényleges tudomásszerzésnek.

57 Harmadsorban, a Bizottság egy sor olyan érvre hivatkozik, amely szerinte megerősíti az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésére vonatkozó értelmezését.

58 Először is e rendelkezés rendszerére támaszkodik annak alátámasztása érdekében, hogy valamely jogi aktus közzététele és közlése egyenrangú, és hogy a tudomásszerzés az első kettőhöz képest szubszidiárius eseménynek minősül. E szubszidiaritási viszonyt vonja kétségbe a Törvényszék általi értelmezés, mivel ha a 2015/1589 rendelet 32. cikke alapján történő közzététel egyenértékű

lenne az EUMSZ 297. cikk (1) bekezdése szerinti kihirdetéssel, a keresetindítási határidőnek – az érintett tagállammal szemben és az értesítés ellenére – e közzététel időpontjában kellene kezdődnie.

59 Másodszor, a Bizottság úgy véli, hogy a Törvényszék által elfogadott értelmezés fegyveregyenlőtlenséget eredményez azon vállalkozások között, amelyekkel a támogatást visszatérítettik, és azon versenytársaik között, amelyek nem részesültek támogatásban. Míg az előbbiek a gyakorlatban megkapják az érintett tagállamtól a határozat másolatát, az utóbbiaknak a 2015/1589 rendelet 32. cikkének megfelelően meg kell várniuk a határozatnak a Hivatalos Lapban való közzétételét, így e vállalkozások számára eltérőek a tényleges keresetindítási határidők. Ez az értelmezés a Bizottság és azon vállalkozások közötti egyenlőtlenséghez is vezetne, amelyekkel a támogatást vissza kell téríttetni. A kedvezményezett vállalkozás keresetének megválaszolására ugyanis a Bizottságnak két hónapos határidő áll rendelkezésére, míg az említett értelmezés miatt e vállalkozásoknak hosszabb határidő áll rendelkezésére a keresetük előkészítésére.

60 Harmadszor, a Törvényszék az 1998. március 10-i Németország kontra Tanács ítélet (C-122/95, EU:C:1998:94) téves értelmezésére támaszkodik. A vitatott határozattól eltérően ugyanis az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szóban forgó határozat egyetlen címzettet sem jelölt meg.

61 Negyedszer a megtámadott ítélet 38. pontja, amelyben a Törvényszék megállapította, hogy az AZ szubjektíve számíthatott a vitatott határozatnak a Hivatalos Lapban való közzétételére, figyelmen kívül hagyja a keresetindítási határidők közrendi jellegét.

62 A Németországi Szövetségi Köztársaság ezzel kapcsolatban előadja, hogy az első jogalap nem megalapozott. Az AZ azt kéri, hogy a Bíróság e jogalapot mint részben elfogadhatatlant, részben megalapozatlant utasítsa el.

A Bíróság álláspontja

– *Az első jogalap elfogadhatóságáról*

63 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy bár kétségtelen, hogy a Törvényszék által eldöntött jogvitán túlterjedő jogvitával nem lehet a Bírósághoz fordulni, amelynek hatásköre a fellebbezési eljárásban korlátozott (1994. június 1-jei Bizottság kontra Brazzelli Lualdi és társai ítélet, C-136/92 P, EU:C:1994:211, 59. pont), mégis a fellebbező olyan fellebbezést terjeszthet elő, amelyben magából a megtámadott ítéletből eredő és ezen ítélet jogi megalapozottságának kifogásolását célzó jogalapokra hivatkozik (2007. november 29-i Stadtwerke Schwäbisch Hall és társai kontra Bizottság ítélet, C-176/06 P, EU:C:2007:730, 17. pont; 2020. február 26-i EKSZ kontra Alba Aguilera és társai ítélet, C-427/18 P, EU:C:2020:109, 54. pont).

64 Csatlakozó fellebbezései első jogalapjával a Bizottság azon elfogadhatatlansági kifogás Törvényszék általi értékelését vitatja, amelyet utóbbi előtt hozott fel, és amely az AZ által benyújtott kereset elkésettségén alapult. Így az ezzel összefüggésben az ítélkezési gyakorlat precedenseire való hivatkozás, amelyekre a Törvényszék előtt nem hivatkozott, érvelése egyszerű kiegészítésének minősül, ennélfogva azt elfogadhatónak kell nyilvánítani (lásd analógia útján: 1983. május 19-i Verros kontra Parlament ítélet, 306/81, EU:C:1983:143, 9. pont; 2007. április 26-i Alcon kontra OHIM ítélet, C-412/05 P, EU:C:2007:252, 40. pont; 2024. március 5-i Kočner kontra Europol ítélet, C-755/21 P, EU:C:2024:202, 41. pont).

65 Ebből következik, hogy az AZ állításával ellentétben e jogalap teljes egészében elfogadható.

– *Az első jogalap megalapozottságáról*

66 A csatlakozó fellebbezéseinek alátámasztására felhozott első jogalappal a Bizottság vitatja a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 36–43. pontjában szereplő megállapításainak megalapozottságát. Álláspontja szerint, ellentétben azzal, amit a Törvényszék e pontokban megállapított, a vitatott határozat megsemmisítése iránti kereset benyújtására nyitva álló határidő az AZ esetében nem e határozatnak a Hivatalos Lapban való kihirdetésétől, hanem attól az időponttól kezdődött, amikor e társaság ténylegesen tudomást szerzett az említett határozatról.

67 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 36–43. pontjában a Törvényszék elutasította a Bizottságnak az AZ által a vitatott határozat megsemmisítése iránt benyújtott kereset elkésettségére alapított elfogadhatatlansági kifogását.

68 Ezen ítélet 36–38. pontjának együttes olvasatából kitűnik, hogy a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a keresetindítási határidő a jelen ügyben a vitatott határozat Hivatalos Lapban való közzétételének időpontjától kezdődött, amely közzétételre 2019. január 16-án került sor, és hogy e határidőt tiszteletben tartották.

69 E megállapítás alátámasztására a Törvényszék az említett ítélet 37. pontjában emlékeztetett arra, hogy a jogi aktusról való tudomásszerzés időpontjának, mint a keresetindítás határideje kezdő időpontjának, az aktus kihirdetéséhez és az arról való értesítéshez képest másodlagos jellege van. Hangsúlyozva, hogy a közzététel nem képezte feltételét a vitatott határozat hatálybalépésének, ugyanezen ítélet 38. pontjában rámutatott arra, hogy e határozatot a 2015/1589 rendelet 32. cikke (3) bekezdésének megfelelően közzé kellett tenni a Hivatalos Lapban, így az AZ jogszerűen számíthatott arra, hogy az említett határozatot közzéteszik.

70 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése értelmében „[a]z e cikkben szabályozott eljárásokat, az esettől függően, az intézkedés kihirdetésétől vagy a felperessel történő közlésétől, illetve ennek hiányában attól a naptól számított két hónapon belül kell megindítani, amikor arról a felperes tudomást szerzett.”

71 E rendelkezés szövegéből, különösen az „esettől függően” és az „ennek hiányában” kifejezésekből egyértelműen kitűnik, hogy a keresetindítási határidő kezdő időpontját a szóban forgó helyzet alapján kell meghatározni, és hogy az e határidő megnyílásának kiváltására alkalmas három kritérium rangsorolva van.

72 Így a megsemmisítés iránti kereset benyújtására nyitva álló határidő főszabály szerint a jogi aktus kihirdetésével vagy a felperessel való közlésével kezdődik. E két fő kritérium az említett rendelkezés rendszerében egyenragú helyzetben van abban az értelemben, hogy az említett kritériumok egyike sem másodlagos a másikhoz képest (lásd ebben az értelemben: 2017. május 17-i Portugália kontra Bizottság ítélet, C-339/16 P, EU:C:2017:384, 38. pont).

73 Ezzel szemben, amint arra a Törvényszék a megtámadott ítélet 37. pontjában helyesen rámutatott, a megtámadott jogi aktusról való tudomásszerzés napja, mint a keresetindítási határidő kezdő időpontja, másodlagos jellegű az e jogi aktus kihirdetése vagy közlése napjához képest (lásd ebben az értelemben: 1998. március 10-i Németország kontra Tanács ítélet, C-122/95, EU:C:1998:94, 35. pont), ami végeredményben nem vitatott a jelen esetben.

74 A jelen ügyben az állami támogatásra vonatkozó hivatalos vizsgálati eljárást lezáró vitatott határozat az érintett tagállamot, azaz a Németországi Szövetségi Köztársaságot jelölte meg címzettként, és arról őt az EUMSZ 297. cikk (2) bekezdése harmadik albekezdésének megfelelően értesítették. Ezzel összefüggésben e határozatot a 2015/1589 rendelet 32. cikke (3) bekezdésének megfelelően közzétették a Hivatalos Lapban.

75 Ilyen esetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a jogi aktus címzettje számára – amely aktusról őt értesíteni kellett –, vagyis az érintett tagállam számára a megsemmisítés iránti kereset benyújtására nyitva álló határidő ezen értesítés időpontjától kezdődik, még akkor is, ha a jogi aktust a Hivatalos Lapban is kihirdetik (lásd ebben az értelemben: 2017. május 17-i Portugália kontra Bizottság ítélet, C-339/16 P, EU:C:2017:384, 37. pont).

76 Ezzel szemben az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének a Bíróság ítélkezési gyakorlatával összefüggésben értelmezett szó szerinti, teleologikus és rendszertani értelmezéséből az következik, hogy a megsemmisítés iránti kereset benyújtására nyitva álló határidő a jogi aktusnak a Hivatalos Lapban történő kihirdetésétől kezdődik az olyan egyéb érdekelt felek számára, mint az AZ, ideértve azt az esetet is, amikor e kihirdetés nem az EUMSZ 297. cikk (2) bekezdésének második albekezdéséből, hanem a másodlagos jog olyan rendelkezéséből ered, mint a 2015/1589 rendelet 32. cikkének (3) bekezdése.

77 Ugyanis először is meg kell állapítani, hogy az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének szövege általánosságban utal a jogi aktusok „kihirdetésére” (lásd ebben az értelemben: 2013. szeptember 26-i PPG és SNF kontra ECHA ítélet, C-625/11 P, EU:C:2013:594, 31. pont). Így e szöveg e fogalmat nem köti semmilyen különös feltételhez, különösen a kihirdetési kötelezettség jogalapját illetően.

78 E tekintetben igaz, hogy – amint azt a Bizottság állítja – a Bíróság többek között úgy ítélte meg, hogy a „kihirdetésnek” az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése értelmében vett fogalma a Hivatalos Lapban való kihirdetésre vonatkozik, amely a jogi aktus hatálybalépésének feltétele, és amelyet az EUM-Szerződés ír elő (lásd ebben az értelemben: 2017. május 17-i Portugália kontra Bizottság ítélet, C-339/16 P, EU:C:2017:384, 36. pont; 2019. január 31-i Iordăchescu kontra Parlament és társai végzés, C-426/18 P, EU:C:2019:89, 22. pont; 2019. szeptember 5-i Fryč kontra Bizottság végzés, C-230/19 P, EU:C:2019:685, 15. pont).

79 Mindazonáltal a Bizottság által képviselt álláspontt ellentétben ebből nem lehet arra következtetni, hogy a „kihirdetésnek” az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése értelmében vett fogalma erre az esetre korlátozódik.

80 A jelen ítélet 78. pontjában hivatkozott precedenseket ugyanis nem lehet elszigetelten értelmezni, hanem azok a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatába illeszkednek, amely az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdése értelmében vett „kihirdetés” fogalmát tágan értelmezte. Így az e 78. pontban említett eseten kívül e fogalom alá tartozik a megtámadott jogi aktusnak a Hivatalos Lapban való olyan közzététele, amely nem a Szerződés által előírt kötelezettségből, hanem az európai uniós intézmények állandó gyakorlatából (lásd ebben az értelemben: 1998. március 10-i Németország kontra Tanács ítélet, C-122/95, EU:C:1998:94, 36. és 39. pont) vagy olyan másodlagos jogi rendelkezésből ered, mint a 2015/1589 rendelet 32. cikkének (3) bekezdése (lásd ebben az értelemben: 2008. november 25-i S. A.BA. R. kontra Bizottság végzés, C-501/07 P, EU:C:2008:652, 23. pont), sőt a valamely uniós intézmény, szerv vagy hivatal honlapján történő közzététel, amennyiben azt a másodlagos jog írja elő (lásd ebben az értelemben: 2013. szeptember 26-i PPG és SNF kontra ECHA ítélet, C-625/11 P, EU:C:2013:594, 30–32. pont).

81 Másodszor, az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének célkitűzéseit illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az e rendelkezés szerinti keresetindítási határidők közrendi jellegűek, és nem a felek vagy a bíróság rendelkezésétől függnek. Ezeket abból a célból vezették be, hogy megóvják a jogbiztonságot annak elkerülése révén, hogy a joghatásokkal bíró uniós jogi aktusokat időbeli határ nélkül meg lehessen kérdőjelezni, valamint hogy az igazságszolgáltatás során elkerüljenek bármely hátrányos megkülönböztetést és önkényes bánásmódot (lásd ebben az értelemben: 1967. december 12-i Muller-Collignon kontra Bizottság ítélet, 4/67, EU:C:1967:51, 479. o.; 1997. január 23-i Coen ítélet, C-246/95, EU:C:1997:33, 21. pont; 2010. november 16-i Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert kontra Bizottság végzés, C-73/10 P, EU:C:2010:684, 52. pont; 2019. január 31-i Iordăchescu kontra Parlament és társai végzés, C-426/18 P, EU:C:2019:89, 21. pont).

82 Márpedig egyrészt a vitatott határozathoz hasonló, állami támogatásra vonatkozó hivatalos vizsgálati eljárást lezáró határozatot illetően úgy tűnik, hogy a tudomásszerzés időpontjától eltérően valamely jogi aktus Hivatalos Lapban való közzétételének időpontja a jogbiztonság érdekében objektív módon és bizonyossággal megállapítható valamennyi olyan érdekelt fél vonatkozásában, akit e határozatról nem értesítettek. E tekintetben közömbös, hogy ez utóbbiak e jogi aktusról annak közzétételét megelőzően tudomást szerezhettek.

83 Ez egyébként magyarázatot ad arra, hogy az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésének általános rendszerében és a jogbiztonság érdekében a kihirdetés időpontja megelőzi a tudomásszerzés időpontját, amely – amint arra a jelen ítélet 73. pontja emlékeztet – a keresetindítási határidő kezdő időpontjának másodlagos kritériuma. A Bizottság érvelése tehát nem fogadható el, amikor valójában az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésében említett két kritérium közötti kapcsolat megfordítását javasolja.

84 Másrészt a Bizottság állításaival ellentétben a jelen ítélet 76. és 80. pontjában elfogadott értelmezés alkalmas arra is, hogy az igazságszolgáltatás során elkerüljenek bármilyen hátrányos megkülönböztetést vagy önkényes bánásmódot, és ily módon biztosítsák az állami támogatás kedvezményezettjei és a versenytárs vállalkozások közötti fegyveregyenlőséget. Ezen érdekelt felek mindegyike tekintetében ugyanis a keresetindítási határidő ugyanazon időponttól, vagyis a határozatnak a Hivatalos Lapban való kihirdetésétől kezdődik. Ezenkívül, mivel a Bizottság az ilyen határozat kibocsátója, és ő felelős annak a Hivatalos Lapban való közzétételéért, nem hivatkozhat érvényesen a vele szemben fennálló állítólagos fegyveregyenlőtlenségre.

85 Harmadszor, ami a szövegkörnyezetet illeti, a Szerződések szerkezete szintén a Bizottság által javasolt, az EUMSZ 263. cikk hatodik bekezdésében, illetve az EUMSZ 297. cikk (2) bekezdésének második albekezdésében használt „kihirdetés” fogalma közötti szigorú párhuzam ellen szól. E tekintetben ugyanis elegendő megállapítani, hogy bár e két rendelkezés az EUM-Szerződés hatodik része I. címének hatálya alá tartozik, azok nem ugyanazt a tárgyat szabályozzák. Míg az első az intézményekről szóló 1. fejezetében, konkrétan pedig az Európai Unió Bíróságára vonatkozó 5. szakaszában szerepel, addig a második az uniós jogi aktusokról és az elfogadásukra vonatkozó eljárásokról szóló 2. fejezetében található.

86 Mindezen indokok alapján meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 36–43. pontjában helyesen állapította meg, hogy az AZ esetében a keresetindítási határidő a vitatott határozat Hivatalos Lapban való közzétételének időpontjában kezdődött.

87 Ennélfogva a csatlakozó fellebbezések alátámasztására felhozott első jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

A második jogalapról

A felek érvei

88 A csatlakozó fellebbezéseinek alátámasztására felhozott második jogalappal a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 41. pontjában tévesen alkalmazta a jogot.

89 A Törvényszék azáltal, hogy e 41. pontban azt állította, hogy „nem nyert […] bizonyítást, hogy a jelen ügyben az [AZ-nak] »hitelt érdemlő« tudomása lett volna a [vitatott] határozatról” annak közzétételét megelőzően, elferdítette a tényeket és a bizonyítékokat. A Bizottság által a Törvényszék előtt előadott körülményekre tekintettel ugyanis nyilvánvaló, hogy az AZ-nak a vitatott határozatnak a Hivatalos Lapban való közzététele előtt, legkésőbb 2018. szeptember 21-én tudomása volt a vitatott határozatról.

90 A Németországi Szövetségi Köztársaság úgy véli, hogy mivel a csatlakozó fellebbezések első jogalapja nem megalapozott, a második jogalap nem releváns e fellebbezések kimenetele szempontjából. Az AZ úgy véli, hogy e második jogalap elfogadhatatlan, illetve mindenképpen megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

91 A megtámadott ítélet 41. pontjában a Törvényszék rámutatott, hogy „nem nyert mindenesetre bizonyítást, hogy a jelen ügyben az [AZ-nak] »hitelt érdemlő« tudomása lett volna a [vitatott] határozatról”.

92 E tekintetben a „mindenesetre” kifejezés arra utal, hogy ez az indok a megtámadott ítélet indokolásának mellékes részét képezi. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Törvényszék valamely határozatában a teljesség kedvéért kifejtett indokok ellen irányuló kifogások nem vezethetnek e határozat hatályon kívül helyezéséhez, ezért azok hatástalanok (lásd ebben az értelemben: 2023. december 21-i United Parcel Service kontra Bizottság ítélet, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

93 Ebből következően a csatlakozó fellebbezések alátámasztására felhozott második jogalapot mint hatástalant el kell utasítani, anélkül hogy határozni kellene annak elfogadhatóságáról.

94 Következésképpen a csatlakozó fellebbezéseket teljes egészükben el kell utasítani.

A fellebbezésekről

95 A C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésének alátámasztására az AZ formailag négy jogalapra hivatkozik. Ugyanakkor együttesen kezeli azokat, amelyeket első két jogalapként jelöl meg, és azok között nem tesz különbséget. Meg kell tehát állapítani, hogy az AZ lényegében három jogalapot terjeszt elő. A négy részből álló első jogalap a meghallgatáshoz való jog és az indokolási kötelezettség megsértésén alapul. A második jogalap, amely négy részre osztható, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének megsértésére vonatkozik. A harmadik jogalap a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértésén alapul.

96 A C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésének alátámasztására az AZ által támogatott Németországi Szövetségi Köztársaság egyetlen, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének megsértésére alapított jogalapra hivatkozik. E jogalap lényegében megegyezik a Németországi Szövetségi Köztársaság által támogatott AZ által a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés alátámasztására felhozott második jogalap első három részével.

A C-792/21. P. sz. ügyben előterjesztett első jogalapról

A felek érvei

97 Fellebbezésének alátámasztására felhozott első jogalapjával az AZ arra hivatkozik, hogy a Törvényszék megsértette a meghallgatáshoz való jogát, a megtámadott ítélet indokolására vonatkozó kötelezettséget, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 6. cikke (1) bekezdésének első mondatát.

98 E jogalap négy részre oszlik.

99 Az első részben az AZ azt rója fel a Törvényszéknek, hogy figyelmen kívül hagyta az őt terhelő indokolási kötelezettséget és megsértette a meghallgatáshoz való jogát, amikor a megtámadott ítélet 8. pontjában nyilvánvalóan tévesen állapította meg, hogy az anticiklikus fogyasztókra alkalmazandó hálózati díjat a fizikai elérési út módszere szerint számították ki. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék e pontban megállapított, és amint azt az AZ az elsőfokú eljárásban hangsúlyozta, a 2005. évi StromNEV-rendelet az anticiklikus fogyasztók számára soha nem írta elő a fizikai elérési út módszerén alapuló díjszámítást. E tekintetben a Törvényszék a megtámadott ítélet 117. és 127. pontjában félreértette az AZ érvelését. Ha a Törvényszék jól értette volna ezen érvelést, nem kizárólag a 2005. évi StromNEV-rendelet 19. §-a (2) bekezdésének első mondata szerinti egyedi hálózati díjat vette volna alapul a releváns jogi háttér meghatározásához.

100 A második részben az AZ azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 12., 68. és 101. pontjában nem vette figyelembe a vitatott pótdíj összegének meghatározásához kapcsolódó érvelését. A Törvényszék azáltal, hogy tévesen abból indult ki, hogy ezt az összeget a 2012. évre vonatkozóan a 2011. évi BNetzA-határozat számította ki és állapította meg, ezen ítélet 100. pontjában tévesen mondta ki, hogy e pótdíj felett állami ellenőrzés állt fenn. Márpedig az AZ szerint a hálózatüzemeltetők olyan mozgástérrel rendelkeznek az említett pótdíj kiszámítása és megállapítása terén, amely nem tartozik sem állami ellenőrzés, sem pedig jogszabály hatálya alá.

101 A harmadik részben az AZ azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 95. és 96. pontjában nem vette figyelembe a vitatott mentességhez kapcsolódó összes bevételkiesés és költség megtérítésének elmaradására vonatkozó érvelését. A Törvényszék ezáltal megsértette az indokolási kötelezettségét, valamint az AZ meghallgatáshoz való jogát. Ha a Törvényszék figyelembe vette volna ezt az érvelést, azt kellett volna megállapítania, hogy a vitatott pótdíj nem minősül adónak.

102 A negyedik részben az AZ azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 76. pontjában nem vette figyelembe a 2011. évi BNetzA-határozat semmisségére vonatkozó érvelését. Annak megállapításával, hogy e határozatot ténylegesen alkalmazták, és hogy az mindaddig kifejthette joghatásait, amíg azt hatályon kívül nem helyezték, vagy jogellenességét nem állapították meg, a

Törvényszék a nemzeti jog téves értelmezésére támaszkodott. Az AZ szerint ugyanis, mivel az említett határozatot 2012. január 1-jére visszaható hatállyal megsemmisítették, az kezdettől fogva semmis volt.

103 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság az első jogalapot mint részben elfogadhatatlant és mindenesetre mint megalapozatlant teljes egészében utasítsa el.

A Bíróság álláspontja

104 Első jogalapjával az AZ lényegében azt rója fel a Törvényszéknek, hogy megsértette a meghallgatáshoz való jogát, valamint a megtámadott ítélet indokolására vonatkozó kötelezettségét, mivel nem vett kellően figyelembe több általa előterjesztett érvet. E mulasztások egyébiránt a német jog és a vitatott pótdíj téves értékeléséhez vezettek.

105 E tekintetben elsősorban emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmányának az 53. cikke első bekezdésével összefüggésben értelmezett 36. cikke értelmében őt terhelő indokolási kötelezettség alapján a Törvényszék köteles világosan és egyértelműen, oly módon megfogalmazni az általa követett okfejtést, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott határozat indokait, a Bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét (2010. október 14-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 135. és 136. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

106 E kötelezettség azonban nem írja elő a Törvényszékkel szemben, hogy olyan magyarázatot adjon, amely egyenként és kimerítően követi a jogvitában részt vevő felek által előadott összes érvet. Az indokolás így lehet hallgatólagos is, feltéve hogy lehetővé teszi az érdekeltek számára, hogy megismerjék azon indokokat, amelyeken a Törvényszék ítélete alapul, illetve a Bíróság számára, hogy elegendő információval rendelkezzen ahhoz, hogy a fellebbezés keretein belül gyakorolni tudja felülvizsgálati jogkörét (2016. november 30-i Bizottság kontra Franciaország és Orange ítélet, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

107 A jelen ügyben a jelen jogalap első részét illetően egyrészt meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 8. pontja nem azon indokolásban helyezkedik el, amellyel a Törvényszék a felek jogalapjairól és érveiről határozott, hanem a jogvita ténybeli hátterének ismertetésében található. Másrészt ezen ítélet 117. és 127. pontját illetően rá kell mutatni, hogy azok az AZ által a Törvényszék előtt előadott egyes érvek összefoglalását tartalmazzák, amelyeket a Törvényszék az említett ítélet 128–132. pontjában indokolással ellátva vizsgált meg és utasított el az általa az ugyanezen ítélet 122–125. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat fényében. Az indokolási kötelezettségnek a megtámadott ítélet 8. pontját érintő megsértésére vonatkozó állítás tehát részben hatástalan, részben pedig megalapozatlan.

108 A jelen jogalap második, harmadik és negyedik részét illetően meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 53–115. pontjában a Törvényszék megvizsgálta és indokolással utasította el az AZ által első fokon felhozott első jogalap első részét, amely az állami forrásokból nyújtott támogatás hiányán alapult. Ebben az összefüggésben a Törvényszék kifejezetten állást foglalt az AZ több érvéről, és többek között ezen ítélet 76. és 90. pontjában elutasította a 2011. évi BNetzA-határozat semmisségére alapított érvét, az említett ítélet 95. és 96. pontjában a veszteségek teljes kompenzációjának hiányára alapított érvét, ugyanezen ítélet 101. pontjában pedig a vitatott pótdíj összegének meghatározására vonatkozó érvét.

109 Ebből következik, hogy az AZ állításával ellentétben a Törvényszék nem sértette meg az őt terhelő indokolási kötelezettséget azzal, hogy nem vette megfelelően figyelembe ezeket az érveket. Mivel az AZ meghallgatáshoz való jogának megsértésére vonatkozó állítása azon az előfeltevésen alapul, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe az érveit, azt szintén el kell utasítani.

110 Végeredményben, mivel úgy tűnik, hogy az AZ az indokolási kötelezettség állítólagos megsértésére hivatkozva állítja azt, hogy a Törvényszéknek helyt kellett volna adnia az említett érveknek, meg kell állapítani, hogy az indokolási kötelezettség megsértésétől eltérő kérdésről van szó, és az az indokolás megalapozottságára vonatkozik (lásd analógia útján: 2016. november 30-i Bizottság kontra Franciaország és Orange ítélet, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 79. pont).

111 Másodsorban, a Törvényszék által a német jog elemzése során elkövetett hibákra vonatkozó érveket illetően emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből az következik, hogy a fellebbezés kizárólag jogkérdésre vonatkozhat. Ezért kizárólag a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel a releváns tények megállapítására és értékelésére, valamint a bizonyítékok értékelésére. E tények és bizonyítékok értékelése tehát – az elferdítésük esetét kivéve – nem minősül jogkérdésnek, amelyet mint ilyet fellebbezés keretében a Bíróságnak felül kellene vizsgálnia (2021. március 4-i Bizottság kontra Fútbol Club Barcelona ítélet, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

112 Következésképpen a Törvényszék által a nemzeti jog tekintetében tett megállapítások fellebbezés keretében történő vizsgálata során – amely megállapítások az állami támogatások területén ténybeli megállapításoknak minősülnek – a Bíróság hatásköre csak annak vizsgálatára terjed ki, hogy e jogot a Törvényszék elferdítette-e (2014. április 3-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 79. pont; 2023. december 14-i Bizottság kontra Amazon.com és társai ítélet, C-457/21 P, EU:C:2023:985, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az ilyen elferdítésnek nyilvánvalóan ki kell tűnnie az ügy irataiból, anélkül hogy a tényállás és a bizonyítékok újbóli értékelése szükséges lenne (2014. április 3-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 80. pont).

113 Ezenkívül, ha valamely fellebbező a tényállás vagy a bizonyítékok Törvényszék általi elferdítésére hivatkozik, akkor az EUMSZ 256. cikk, az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 168. cikke (1) bekezdésének d) pontja alapján pontosan meg kell jelölnie a Törvényszék által elferdített adatokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek a Törvényszéket az értékelése során ezen elferdítéshez vezették (2016. november 30-i Bizottság kontra Franciaország és Orange ítélet, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 99. pont; 2022. április 28-i Yieh United Steel kontra Bizottság ítélet, C-79/20 P, EU:C:2022:305, 53. pont).

114 A jelen ügyben először is igaz, hogy a német jognak a Törvényszék által a megtámadott ítélet 8. pontjában történő bemutatása pontatlan. Ellentétben azzal, amit ez a pont sugallhat, a vitatott mentesség bevezetését megelőzően csak az alapterhelésű fogyasztókra vonatkozó egyedi díjakat, nem pedig az anticiklikus fogyasztókra alkalmazandó díjakat számították ki a fizikai elérési út módszere szerint. Az AZ ugyanakkor a jelen jogalap keretében nem tudta bizonyítani, hogy ez a pontatlanság a jogvita előzményei ismertetésének szakaszában hatással volt a Törvényszéknek az első fokon benyújtott kereset megalapozottságára vonatkozó értékelésére.

115 Másodszor, ezt meghaladóan meg kell állapítani, hogy az AZ nem bizonyította a nemzeti jog, a ténybeli körülmények és a Törvényszék előtt előadott érvelésének elferdítését. Lényegében ugyanis csak olyan puszta állításokra szorítkozott, amelyek ez utóbbi bizonyos értékeléseinek általános vitatására irányultak.

116 Harmadsorban, mivel a 2011. évi BNetzA-határozat érvénytelenségére vonatkozó érv kapcsolódik az AZ által a második jogalapja második része keretében előterjesztett érveléshez, ezen érv vizsgálatára ennek keretében kerül sor.

117 A fenti megfontolások összességére tekintettel, és az előző pontban kifejtett fenntartás mellett a C-792/21. P. sz. ügyben felhozott első jogalapot mint részben hatástalant, részben pedig mint megalapozatlant el kell utasítani.

A C-792/21. P. sz. ügyben előterjesztett második jogalap első három részéről és a C-793/21. P. sz. ügyben előterjesztett egyetlen jogalapról

118 Az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megsértette az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését, amennyiben tévesen állapította meg, hogy a vitatott mentesség az e rendelkezés értelmében vett „állami forrásból” nyújtott támogatásnak minősül.

119 Érvelésük lényegében három kérdésre vonatkozik, amelyek közül az első az „állami forrásból” nyújtott intézkedés fennállásának értékelését lehetővé tévő jogi kritériumra, a második a kötelező díj fennállására, a harmadik pedig az állami ellenőrzésre vonatkozik.

Az „állami forrásból” nyújtott intézkedés fennállásának értékelését lehetővé tévő jogi kritériumról

– *A felek érvei*

120 Az AZ a második jogalapja első részében, a Németországi Szövetségi Köztársaság pedig egyetlen jogalapjának első részében lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék téves jogi kritériumot alkalmazott a szóban forgó források állami jellegének értékelése során.

121 Elsősorban, a Bírósághoz benyújtott beadványaik keretében az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság azzal az indokkal vitatta a megtámadott ítélet 77. pontját, illetve 64–66. és 77. pontját, hogy a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a források állami jellegének meghatározása céljából a végső fogyasztókra vagy ügyfelekre háruló kötelező teher fennállása, valamint a pénzeszközök vagy e pénzeszközök kezelői felett gyakorolt állami ellenőrzés két olyan elem, amelyek „egy alternatíva részét képezik”, így elegendő annak vizsgálata, hogy a vitatott pótdíj adójellegű díjhoz hasonlítható kötelező teher-e. Ezzel szemben kumulatív kritériumokról van szó, amint az többek között a 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítéletből (C-206/06, EU:C:2008:413, 66., 69., 70., 72. és 75. pont), a 2019. március 28-i Németország kontra Bizottság ítéletből (C-405/16 P, EU:C:2019:268, 72. pont), a 2019. május 15-i Achema és társai ítéletből (C-706/17, EU:C:2019:407), valamint a 2021. szeptember 16-i FVE Holýšov I és társai kontra Bizottság ítéletből (C-850/19 P, EU:C:2021:740) eredő ítélkezési gyakorlatból következik.

122 Ezenkívül a Németországi Szövetségi Köztársaság szerint a Törvényszéknek az alternatív szempontokon alapuló ezen értelmezése ellentmondásban áll a megtámadott ítélet 99. és azt követő pontjaival, amelyekben a Törvényszék megvizsgálta az állami ellenőrzés fennállását, noha már megállapította a kötelező teher fennállását.

123 Másodsorban, a Németországi Szövetségi Köztársaság szerint a Törvényszék e megközelítését az EUMSZ 30. és EUMSZ 110. cikk sem támasztja alá, amelyek lényegében a protekcionista intézkedések megszüntetésére és tilalmára vonatkoznak.

124 E tekintetben az AZ azt állítja, hogy a megtámadott ítélet 83. és 86. pontjában a Törvényszék tévesen vizsgálta a hálózathasználót, nem pedig a végső fogyasztót terhelő fizetési kötelezettség fennállását, és e tekintetben az EUMSZ 30. és EUMSZ 110. cikk értelmében vett „díj”, illetve „adó” fogalmára hivatkozott. A vitatott pótdíj nem felel meg a Bíróság e fogalommal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatából eredő kritériumoknak. E pótdíj különbözik az ezen ítélkezési gyakorlat alapjául szolgáló ügyekben szóban forgó díjaktól.

125 Harmadsorban, a Németországi Szövetségi Köztársaság azt állítja, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének azon értelmezése, amely szerint az e rendelkezés által követett céloktól függetlenül vélelmezni kell, hogy minden adó állami eredetű, jogilag téves. Ez az értelmezés a Szerződésekben elő nem írt következményhez vezetne, vagyis ahhoz, hogy a piaci árak bármilyen szabályozása állami források felhasználásához vezetne, és így azt az EUMSZ 108. cikknek megfelelően be kellene jelenteni. Márpedig az ilyen szabályozás az áruk szabad mozgásának, nem pedig az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá tartozik.

126 Negyedsorban az AZ azt állítja, hogy a megtámadott ítélet 101., 104. és 110. pontjában a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a források állam által előírt felhasználása a jelen ügyben az állami ellenőrzés fennállását bizonyítja.

127 A Bizottság ezzel kapcsolatban előadja, hogy az AZ által felhozott második jogalap első része részben elfogadhatatlan, részben pedig megalapozatlan. Úgy véli, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által felhozott egyetlen jogalap első része önmagában hatástalan.

– *A Bíróság álláspontja*

128 Az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék téves jogi kritériumot alkalmazott annak meghatározása érdekében, hogy a vitatott pótdíjból eredő összegek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásból” származnak-e.

129 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősítéshez négy feltételnek kell teljesülnie, vagyis állami beavatkozásnak vagy „állami forrásból” történő beavatkozásnak kell fennállnia, e beavatkozásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet, a kedvezményezettje számára szelektív előnyt kell biztosítania, és torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie (2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

130 E feltételek közül az elsőt illetően az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy valamely intézkedés állami beavatkozásnak vagy „állami forrásból” nyújtott támogatásnak minősíthető, ha egyrészt az intézkedést közvetlenül vagy közvetve ilyen forrásokból nyújtják, másrészt pedig az intézkedés betudható a tagállamnak (2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

131 Ami közelebbről az arra vonatkozó feltételt illeti, hogy az előnyt „állami forrásból” kell nyújtani, a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában két olyan kritériumot határozott meg, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy azok a pénzeszközök, amelyek révén a nemzeti szabályozás alapján kedvezményes díjszabást biztosítanak, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásnak” minősülnek (lásd ebben az értelemben: 2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 34., 38., 39. és 42. pont).

132 Így elsősorban a nemzeti szabályozás értelmében kötelezően fizetendő adóból vagy más levonásokból származó és e szabályozásnak megfelelően kezelt és felosztott források az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásnak” minősülnek (lásd ebben az értelemben: 2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 38. pont).

133 Másodsorban azon tény, hogy az adott összegek folyamatosan állami ellenőrzés alatt maradnak, és így a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok rendelkezésére állnak, elegendő ahhoz, hogy azok „állami forrásnak” minősüljenek (2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

134 A jelen ítélet 132. és 133. pontjában említett kritériumok olyan vagylagos kritériumoknak minősülnek, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy valamely intézkedést az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásból” nyújtanak (lásd ebben az értelemben: 2023. január 12 i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 42. pont), amint azt az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság a tárgyaláson a Bíróságnak a 2023. január 12-i DOBELES HES ítélet (C-702/20 és C-17/21, EU:C:20:231) hatályára vonatkozó kérdésére válaszolva elismerte.

135 Ebből először is az következik, hogy a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 64–66. és 77. pontjában megállapította, hogy a források EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami jellegét két vagylagos feltétel támaszthatja alá, amelyek közül az egyik a végső fogyasztókra vagy ügyfelekre háruló kötelező teher fennállására, a másik pedig a rendszer irányítása, és különösen a pénzeszközök vagy a pénzeszközök kezelői felett gyakorolt állami ellenőrzésre vonatkozik. Az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság által a tárgyaláson adott válaszokra tekintettel az ezen értékelést vitató valamennyi érvet el kell utasítani.

136 Másodszor, a Németországi Szövetségi Köztársaság állításával ellentétben nem kifogásolható, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 99–112. pontjában célszerűnek ítélte megvizsgálni a vitatott pótdíj címén beszedett pénzeszközök, illetve a hálózatüzemeltetők feletti állami ellenőrzés fennállását, miután ezen ítélet 98. pontjában állami források felhasználásával járó, adójellegű díj vagy kötelező teher fennállását állapította meg.

137 Igaz, hogy a Törvényszék eltekinthetett volna az állami irányítás fennállására vonatkozó vizsgálattól, figyelemmel az általa vizsgált két feltétel vagylagos jellegére. Ugyanakkor semmi nem zárja ki, hogy a Törvényszék többek között a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében olyan

mellékes megfontolásokkal folytassa érvelését, mint a jelen ügyben az állami irányítás fennállásával kapcsolatos megfontolások, ahogyan azt a Bíróság a 2023. január 12-i DOBELES HES ítélet (C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1) 41. pontjában tette.

138 Harmadszor, amennyiben a Németországi Szövetségi Köztársaság azzal érvel, hogy ellentétes lenne az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének célkitűzéseivel annak vélelmezése, hogy minden díj állami eredetű, az érvelése téves előfeltevésen és a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul.

139 Egyrészt ugyanis, amint az a jelen ítélet 132. pontjából kitűnik, nem a bármely díjból finanszírozott pénzeszközök minősülhetnek az e rendelkezés értelmében vett „állami forrásnak”, hanem csak azok, amelyeket a nemzeti szabályozás által előírt, e szabályozásnak megfelelően kezelt és felosztott kötelező díjból finanszíroznak. Másrészt, amint az a megtámadott ítélet 77. és 78. pontjából kitűnik, a Törvényszék éppen annak vizsgálatára törekedett, hogy a vitatott pótdíjat az állam írta-e elő, és azt jogszabályi kötelezettség útján teljes egészében áthárította-e ezen pótdíj végső fizetőire.

140 Negyedszer, ami az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság által az EUMSZ 30. cikk és az EUMSZ 110. cikk tárgyában kifejtett érvelést illeti, meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 86. pontjában a Törvényszék az „[e]gyébiránt” határozószóval bevezetett mellékes indokolásban figyelembe vette az e rendelkezésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a díj fizetésére kötelezett személy minősége kevésbé lényeges, mivel a díj a szóban forgó termékre vagy az e termékkel kapcsolatos szükségszerű tevékenységre vonatkozik. Hozzátette, hogy a döntő tényező tehát az, hogy a díjat beszedő jogalanyokat nem csupán a saját pénzügyi forrásaikból történő vásárlás kötelezettségével terhelték, hanem az állam őket állami források kezelésével bízta meg.

141 Mivel ez a pont mellékes indokolást tartalmaz, az azt kifogásoló érvelés hatástalan.

142 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy a Törvényszék az EUMSZ 30. és EUMSZ 110. cikkre vonatkozó ítélkezési gyakorlatra nem azért hivatkozott, hogy a vitatott pótdíjat e rendelkezések alapján értékelje, hanem annak érdekében, hogy megerősítse az e pótdíjra vonatkozó, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésére tekintettel végzett elemzését. Következésképpen nem róható fel a Törvényszéknek, hogy összekeverte az EUM-Szerződés e rendelkezései közül az első két rendelkezésből és a harmadik rendelkezésből eredő eltérő jogi rendszereket.

143 Ötödször, ami az AZ azon érvét illeti, amely szerint lényegében csak akkor lenne szó adóról, ha a díj kötelezettje lenne a végső fogyasztó, meg kell állapítani, hogy ez az érv konkrétan a kötelező teher fennállásának értékelésére vonatkozik. Mivel ez az AZ által felhozott második jogalap második részének tárgyát képezi, ezt az érvet a Törvényszék e rész keretében fogja megvizsgálni.

144 Hatodszor, ami az AZ-nak a megtámadott ítélet 101., 104. és 110. pontjának vitatására irányuló érveit illeti, rá kell mutatni, hogy e pontok, csakúgy, mint ezek az érvek az állami ellenőrzés fennállásának Törvényszék általi értékelésére vonatkoznak. Mivel ez az AZ által felhozott második jogalap harmadik részének tárgyát képezi, utalni kell az utóbbi rész alábbiakban következő elemzésére.

145 A fenti indokokból következik, hogy – a jelen ítélet 143. és 144. pontjában kifejtett fenntartások mellett – az AZ által felhozott második jogalap első részét, valamint a Németországi Szövetségi Köztársaság által felhozott egyetlen jogalap első részét részben mint hatástalant, részben mint megalapozatlant el kell utasítani.

A kötelező díj fennállásáról

– *A felek érvei*

146 Az AZ a második jogalapja második része keretében, a Németországi Szövetségi Köztársaság pedig egyetlen jogalapjának második részében lényegében azt állítja, hogy a megtámadott ítélet 68. és 75–115. pontjában a Törvényszék tévesen alkalmazta az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését, amikor a vitatott pótdíjat adójellegű díjnak vagy kötelező tehernek minősítette.

147 Az AZ először is azt állítja, hogy a Törvényszék megsértette a nemzeti jogot, amikor tévesen állapította meg, hogy a hálózatüzemeltetőket a vitatott pótdíj beszedésére vonatkozó kötelezettség terheli. E tekintetben a Törvényszék tévesen kizárólag a 2011. évi BNetzA-határozatot vette alapul. E határozatot azonban a német bíróságok nemcsak hogy jogellenesnek, hanem már kezdettől fogva semmisnek nyilvánították, így a Törvényszék által a megtámadott ítélet 76. pontjában megállapítottakkal ellentétben az említett határozat nem válthatott ki joghatást. A Törvényszék e tekintetben tévesen tekintette elkésettnek az AZ-nak a Törvényszék kérdéseire adott válaszában előadott érvét. Az AZ szerint a vitatott pótdíj mechanizmusának működését a 2013. évi StromNEV-rendelet alapján kell értékelni, amely a 2011. évi StromNEV-rendelet 19. §-a (2) bekezdése hetedik mondatának megsemmisítését követően 2012. január 1-jétől visszamenőleges hatállyal alkalmazandó. Márpedig e rendeletek nem írták elő sem a hálózatüzemeltetők számára a vitatott pótdíj beszedésére vonatkozó kötelezettséget, sem pedig nem hatalmazták fel a BNetzA-t arra, hogy ilyen kötelezettséget írjon elő ezen üzemeltetők számára. Ezenkívül a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) 2015. október 6-i ítélete, amelyre a Törvényszék a megtámadott ítélet 85. pontjában támaszkodott, nem fogalmaz meg ilyen jellegű kötelezettséget.

148 Másodszor az AZ azt állítja, hogy a nemzeti jog nem ír elő semmilyen kötelezettséget a vitatott pótdíj megfizetésére sem a hálózathasználók tekintetében, amelyeket a Törvényszék tévesen jelölt meg „végső fogyasztókként”, sem pedig a szó szoros értelmében vett végső fogyasztók tekintetében. Még azt feltételezve is, hogy a 2011. évi BNetzA-határozat e pótdíj beszedésére vonatkozó kötelezettséget írt elő a hálózatüzemeltetők számára, az ilyen kötelezettség – ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítélet 85., 88. és 90. pontjában megállapított – nem elegendő ahhoz, hogy szimmetrikusan arra kötelezzék a hálózathasználókat, hogy pótdíjat fizessenek. Fizetési kötelezettséget csak eseti alapon megtárgyalt szerződéses megállapodás alapján lehetett előírni, mivel a 2012. és 2013. évre vonatkozóan nem állt fenn a vitatott pótdíjnak a hálózathasználókra való áthárítására vonatkozó szerződéses kötelezettség elfogadására vagy annak tartalmára vonatkozó jogszabályi előírás. Az AZ azon a véleményen van, hogy valójában minden egyes villamosenergia-szolgáltatóra mint a hálózat felhasználójára hárult annak eldöntése, hogy a vitatott pótdíjat áthárítja-e a végső fogyasztókra, amit a Törvényszék elmulasztott megvizsgálni. Még ha minden szolgáltató úgy is döntött volna, hogy rendszeresen áthárítja ezt a pótdíjat a végső fogyasztókra, egy ilyen gyakorlat nem lenne elegendő annak megállapításához, hogy jogi kötelezettség állt fenn.

149 Harmadszor, az AZ úgy véli, hogy ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítélet 91–96. pontjában megállapított, a rendszerüzemeltetők nem részesültek teljes kompenzációban a vitatott mentességből eredő bevételkiesés és költségek után. Különösen abban az esetben, ha az e mentességben részesülő alapterhelésű fogyasztó fizetésképtelenné vált, miközben a feltételek nem teljesültek, mind a 2011. évi BNetzA-határozat, mind pedig az alkalmazandó jogi háttér kizárta a hálózatüzemeltető ilyen fogyasztóval szemben fennálló követeléseiből eredő veszteségek

kompenzálását. Ezenkívül a Törvényszék elferdítette a nemzeti jogi hátteret, amikor ezen ítélet 96. pontjában elutasította az AZ arra alapított érvét, hogy a zárt elosztórendszerek üzemeltetői bevételkiesést szenvedtek el a vitatott mentességek miatt.

150 Ehhez hasonlóan a Németországi Szövetségi Köztársaság egyrészt arra hivatkozik, hogy különösen a megtámadott ítélet 78., 83., 84. és 86. pontjában a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a szolgáltató és a végső fogyasztó közötti kapcsolat nem meghatározó a kötelező teher fennállásának megállapítása szempontjából, azon téves indokkal, hogy a vitatott pótdíjat nem a villamosenergia-fogyasztásra, hanem a hálózat használatára vetik ki. Másrészt ezen ítélet 85. és 87–90. pontjában a Törvényszék tévesen és indokolás nélkül hivatkozott a beszedési kötelezettségre, és ebből tévesen következtetett a vitatott pótdíj megfizetésének a nemzeti törvényben előírt kötelezettségére. E pótdíj megfizetésére vonatkozó jogszabályi kötelezettség hiányában annak beszedésére csak a polgári jog szabályai alapján kerülhetett sor. A Törvényszéknek az e megállapításhoz és e következtetéshez vezető érvelése ellentétes a Bíróság ítélkezési gyakorlatával.

151 A Bizottság ezzel kapcsolatban előadja, hogy az AZ érvei esettől függően elfogadhatatlanok, hatástalanok vagy megalapozatlanok. Úgy véli, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által előadott érvek a megtámadott ítélet és a Bíróság ítélkezési gyakorlatának téves értelmezésén alapulnak, és mindenképpen hatástalanok.

– *A Bíróság álláspontja*

152 Amint az a jelen ítélet 132. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, a nemzeti szabályozás értelmében kötelezően fizetendő adóból vagy más levonásokból származó és e szabályozásnak megfelelően kezelt és felosztott források az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásnak” minősülnek.

153 A jelen ügyben a Törvényszék, miután a megtámadott ítélet 78–97. pontjában értékelte a vitatott pótdíjat, ezen ítélet 98. pontjában megállapította, hogy e pótdíj állami források felhasználásával járt. E következtetés alátámasztása érdekében rámutatott, hogy a 2011. évi BNetzA-határozat arra kötelezte az elosztórendszer-üzemeltetőket, hogy beszedjék a vitatott pótdíjat a hálózathasználóktól, és az ennek megfelelő bevételeket az átvitelirendszer-üzemeltetőknek utalják át. Azt is megállapította, hogy e pótdíj mechanizmusa biztosította a hálózatüzemeltetők számára a vitatott mentesség miatt őket ért bevételkiesés teljes kompenzációját, mivel az említett pótdíj összege az e mentesség miatt megkövetelt források összegéhez igazodott. Hangsúlyozta továbbá, hogy ezt az összeget a 2011. évi BNetzA-határozatban rögzített módszer alapján állapították meg, azzal, hogy a 2012. évre vonatkozóan ugyanezen pótdíj eredeti összegét e határozat állapította meg.

154 Az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság három érvcsoportban vitatja ezeket az értékeléseket.

155 Elsősorban az AZ azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a 2011. évi BNetzA-határozatból vezette le a vitatott pótdíj beszedésének kötelezettségét, holott e határozatot a német bíróságok semmisnek nyilvánították, és a jogszabályi háttér nem tette lehetővé a BNetzA számára, hogy ilyen kötelezettséget írjon elő.

156 E tekintetben először is a megtámadott ítélet 76. és 90. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a 2011. évi BNetzA-határozat joghatásainak hiányára alapított érveket késedelmesen hozták fel a Törvényszék előtt.

157 Ez a megállapítás nem tartalmaz téves jogalkalmazást.

158 Nem vitatott ugyanis, hogy a Törvényszék előtt az AZ ezeket az érveket csak a Törvényszék által feltett kérdésekre adott válasz szakaszában hozta fel. Az említett érvek ezenkívül nem tekinthetők az első fokon benyújtott keresetlevélben felhozott és az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatás” hiányára alapított első jogalap kiegészítésének, mivel e jogalap önmagában nem kérdőjelezte meg a 2011. évi BNetzA-határozat által kiváltott hatások fennállását, hanem a Bizottság által e határozatból levont értékelések vitatására irányult. Következésképpen a Törvényszék helyesen alkalmazta az eljárási szabályzata 84. cikke (1) bekezdésének rendelkezéseit, amikor megállapította, hogy ugyanezen érvek elkésettségük miatt elfogadhatatlanok.

159 Másodszor mindenesetre meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 155. pontjában említett érveknek nem lehet helyt adni.

160 Ugyanis sem a támogatási program – különösen a nemzeti jogra tekintettel fennálló – esetleges jogellenessége, sem annak megsemmisítése nem fosztja meg azt „állami támogatás” jellegétől, mivel e jogellenesség vagy megsemmisítés ellenére az ilyen program a gyakorlatban hatásokat váltott ki (lásd ebben az értelemben: 2005. március 3-i Heiser ítélet, C-172/03, EU:C:2005:130, 38. pont; 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet, C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990, 69. pont), amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 76. és 90. pontjában lényegében helyesen megállapította. Végeredményben, amint azt a Törvényszék ezen ítélet 76. pontjában szintén helyesen állapította meg, az állami támogatásokra vonatkozó szabályok tényleges érvényesülése jelentősen gyengülne, ha e szabályok alkalmazásától el lehetne tekinteni pusztán amiatt, hogy a gyakorlatban alkalmazott támogatási intézkedést később *ab initio* semmisnek nyilvánították. Így e tekintetben irreleváns, hogy a támogatási program esetleges megsemmisítése visszaható hatályú, mivel egy bizonyos időszakban a programot ténylegesen alkalmazták a gyakorlatban (lásd analógia útján: 2012. november 6-i Bizottság kontra Magyarország ítélet, C-286/12, EU:C:2012:687, 44. és 45. pont).

161 Ami a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) 2015. október 6-i, a megtámadott ítélet 85. pontjában hivatkozott ítéletét illeti, hangsúlyozni kell, hogy a Törvényszék annak megállapítására szorítkozott, hogy e német bíróság megállapította, hogy a vitatott pótdíj olyan díjnak minősül, amelynek révén a hálózatüzemeltetők által elszenvedett bevételkiesést fedezni kell. Ebből következik, hogy amennyiben az AZ azt kifogásolja, hogy a Törvényszék ebből az ítéletből tévesen vezette le a vitatott pótdíj beszedésére vonatkozó kötelezettség fennállását, érve a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul.

162 Másodsorban, az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen állapította meg a végső fogyasztókat terhelő, a vitatott pótdíj megfizetésére vonatkozó kötelezettség fennállását, akiket ezenkívül tévesen határoztak meg úgy, hogy azok magukban foglalják a hálózathasználókat is.

163 Először is, a vitatott pótdíj végső fizetőinek azonosítását illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 83. pontjában megállapította, hogy e pótdíj csak a hálózatüzemeltetők és a hálózathasználók közötti jogviszonyra vonatkozik, mivel e pótdíjat nem a villamosenergia-fogyasztás, hanem a

hálózathasználat következtében szedik be. Ebből ezen ítélet 84. pontjában azt a következtetést vonta le, hogy nem releváns az a kérdés, hogy a villamosenergia-szolgáltatók kötelesek voltak-e áthárítani az említett pótdíjat a villamos energia végső fogyasztóira. Álláspontja szerint ugyanis a pótdíj végső fizetői a hálózat használói, vagyis maguk a szolgáltatók, valamint a hálózathoz közvetlenül csatlakozó végső fogyasztók, nem pedig a többi végső fogyasztó.

164 E tekintetben azon megfontolás, amely szerint a vitatott pótdíjat a hálózat használatának következtében szedik be, és az a megfontolás, amely szerint a hálózathasználókat végső fogyasztóknak kell tekinteni, a ténybeli értékelés körébe tartozik. Márpedig a jelen ítélet 111. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az elferdítésre vonatkozó bármely állítás hiányában nem feladata a Bíróságnak az ilyen értékelés felülvizsgálata.

165 Másodszor, ami a hálózathasználók fizetési kötelezettségének fennállását illeti, a megtámadott ítélet 85. és 87–89. pontjából kitűnik, hogy a Törvényszék átvette a Bizottság azon megállapításait, amelyek szerint a 2011. évi BNetzA-határozat az elosztórendszer-üzemeltetőket a vitatott pótdíj beszedésének és áthárításának kötelezettségével terhelte, és hogy e határozat előírta, hogy az e pótdíjból származó bevételeket havonta átutalják a különböző átvitelirendszer-üzemeltetőknek. Ebből a Törvényszék azt a következtetést vonta le, hogy a közigazgatási hatóság által szabályozási intézkedés útján bevezetett vitatott pótdíj kötelező jellegű volt a hálózathasználókra nézve.

166 A Bíróságnak a jelen ítélet 132. és 152. pontjában felidézett kritériumot pontosító ítélkezési gyakorlata szerint az állam által a villamosenergia-vásárlókra kivetett pótdíjból eredő összegek a villamos energiát terhelő adóhoz hasonlíthatók, és az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásból” erednek. Ahhoz, hogy ilyennek legyenek tekinthetők, a pénzeszközöknek az érintett tagállam szabályozása által előírt kötelező hozzájárulásokból kell származniuk, és azokat e szabályozásnak megfelelően kell kezelni és szétosztani, függetlenül attól, hogy a finanszírozási mechanizmus szigorú értelemben véve nem tartozik a nemzeti jogban az adójellegű befizetések kategóriájába. Ezzel szemben nem elegendő, ha a rendszerüzemeltetők a villamos energiának a végső fogyasztóikkal szemben felszámított eladási árába belefoglalják az egyes energiaforrásokból előállított villamos energia törvényben rögzített díjakon történő megvásárlására vonatkozó kötelezettségükből eredő többletköltségeket, ha ez az ellentételezés nem jogi kötelezettségből, hanem csupán a gyakorlatból ered. Ilyen esetben ugyanis a díj nem tekinthető kötelezőnek (lásd ebben az értelemben: 2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 34–37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

167 A jelen ügyben a Törvényszék által tett ténybeli megállapításokból – amelyek felülvizsgálata nem feladata a Bíróságnak – kitűnik, hogy a 2011. évi BNetzA-határozat arra kötelezte az elosztórendszer-üzemeltetőket, hogy beszedjék a vitatott pótdíjat a hálózathasználóktól. Az sem vitatott, hogy a Törvényszék által a megtámadott ítélet 12., 68. és 94. pontjában tett ténybeli megállapításokra tekintettel nem a Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e határozat előírta-e azt a módszert, amely szerint a vitatott pótdíj összegét az átvitelirendszer-üzemeltetőknek minden évben meg kell határozniuk.

168 Márpedig a jelen ítélet 166. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat fényében meg kell állapítani, hogy az olyan kötelező pótdíjból eredő összegek, amelyet – mint a vitatott pótdíjat – olyan rendeleti jellegű intézkedés ír elő, amely nevesíti azokat az – akár magánjogi – jogalanyokat, amelyek feladata e pótdíjnak az ezen intézkedéssel szintén nevesített, fizetésre kötelezettektől való beszedése, és amely meghatározza az említett pótdíj összegének megállapítását és éves kiigazítását lehetővé tévő módszert, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásból”

származnak. Különösen, mivel ugyanezen díj forrása olyan jogszabályi intézkedés, amely a hálózatüzemeltetőket kötelezi annak beszedésére, nem állítható, hogy az egy egyszerű gyakorlatból ered.

169 E tekintetben közömbös, hogy a szabályozási intézkedés csak a hálózatüzemeltetőket terhelő, a vitatott pótdíj beszedésére vonatkozó kötelezettséget ír elő, anélkül hogy kifejezetten meghatározná az e pótdíj megfizetésére vonatkozóan a hálózathasználókat terhelő kötelezettséget. Az említett pótdíj beszedésére vonatkozó jogszabályi kötelezettség hatékony érvényesülése ugyanis szükségképpen magában foglalja a díjfizetők e díj fizetésére vonatkozó szimmetrikus kötelezettségét.

170 Harmadsorban, ami a vitatott mentesség által okozott költségek kompenzációját illeti, először is a Törvényszék a 2011. évi BNetzA-határozatra hivatkozva a megtámadott ítélet 91., 92. és 95. pontjában átvette a Bizottság által a vitatott határozatban tett azon megállapítást, amely szerint a vitatott pótdíj mechanizmusa biztosította a hálózatüzemeltetők számára a vitatott mentesség miatt őket ért bevételkiesés teljes kompenzációját, mivel e pótdíj összege az e mentesség miatt megkövetelt források összegéhez igazodott.

171 Márpedig az az értékelés, amely szerint a vitatott pótdíj összegének meghatározására szolgáló, a 2011. évi BNetzA-határozatban előírt módszernek lehetővé kellett tennie a vitatott mentességgel kapcsolatos valamennyi költség fedezését, a Törvényszék ténybeli értékelésének körébe tartozik, amelyet a jelen ítélet 111. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a fellebbezés szakaszában az elferdítésre vonatkozó bármely állítás hiányában nem feladata a Bíróságnak felülvizsgálni.

172 Másodszor, ami a fizetésképtelenségből eredő bevételkiesést illeti, amelyet gazdaságilag az elosztórendszer-üzemeltetők viselnek, a Törvényszék a megtámadott ítélet 95. pontjában megállapította, hogy az ilyen veszteség nem minősül bevételkiesésnek a szóban forgó rendszer értelmében, és ezt az a tény igazolja, hogy a hálózatüzemeltetők és a vitatott pótdíj végső fizetői közötti jogviszony magánjogi jogviszony.

173 Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az állami szabályozás által előírt kötelező hozzájárulásokból fizetett olyan alapot, amelyet ugyancsak e szabályozásnak megfelelően kezelnek és osztanak szét, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásnak” lehet minősíteni, még ha azt a hatóságtól elkülönülő jogalany is kezeli (2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet, C-262/12, EU:C:2013:851, 25. pont; 2019. május 15-i Achema és társai ítélet, C-706/17, EU:C:2019:407, 54. pont).

174 Ennélfogva, és amennyiben az ilyen jogalanyok a hálózatüzemeltetőkhöz hasonlóan kötelesek beszedni a szóban forgó díjakat, az a körülmény, hogy az ezen üzemeltetők és a vitatott pótdíj végső fizetői közötti kapcsolatok magánjogi jogviszonyok, nem akadálya annak, hogy az e pótdíjból fizetett pénzalapok állami forrásoknak minősüljenek. Ugyanez vonatkozik arra a körülményre, hogy a bevételkiesést, ideértve a vitatott pótdíj meg nem fizetését is, fizetésképtelenség esetén az említett kezelők viselik.

175 E tekintetben igaz, hogy – amint azt az AZ előadja – a Törvényszék előtti érvelése nem a vitatott pótdíj meg nem fizetéséből eredő követelésekre vonatkozott, hanem a hálózati díjak azon felhasználó általi meg nem fizetéséhez kapcsolódó követelésekre, aki egy adott évben jogalap nélkül részesült a vitatott mentességből, és aki utólag sem tudta kiegyenlíteni a fizetendő hálózati díjat. Ugyanakkor, amint azt a Bizottság állítja, az ilyen követelések lényegében a magánjogi

jogviszonyokból eredő kereskedelmi követelések körébe tartoznak, hasonlóan a vitatott pótdíj meg nem fizetéséből eredő követelésekhez. Az AZ érvelése tehát mindenképpen eredménytelen lett volna a jelen ítélet 173. és 174. pontjában kifejtett indokok alapján, így a Törvényszék e tévedése hatástalan.

176 Harmadszor, a zárt elosztórendszereket illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 96. pontjában megállapította, hogy a zárt elosztórendszerek üzemeltetői nem minősülnek a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés előmozdításáról szóló törvény értelmében vett „hálózatüzemeltetőknek”, és a villamos energia végső fogyasztóihoz hasonlóan a vitatott pótdíj hatálya alá tartoznak.

177 Márpedig meg kell állapítani, hogy az AZ érdemben e két indok egyikét sem vitatja, és a ténybeli és nemzeti jogi elemek Törvényszék általi elferdítésének bizonyítása nélkül annak állítására szorítkozik, hogy a zárt elosztórendszerek üzemeltetői bevételkiesést szenvedtek el a vitatott mentességgel összefüggésben. Az ilyen érvelést tehát a fellebbezés szakaszában mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

178 Negyedszer, amennyiben az AZ az első jogalapjának ebben a szakaszban vizsgálandó harmadik részében azt állítja, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe a vitatott mentességhez kapcsolódó „egyéb költségek” visszatérítésének hiányára vonatkozó érvét, elegendő rámutatni arra, hogy az AZ nem hozott fel ilyen érvet az első fokon benyújtott keresetlevélben. Következésképpen nem róható fel a Törvényszéknek, hogy azt nem vette megfelelően figyelembe.

179 A fenti indokok fényében az AZ által felhozott második jogalap második részét mint részben elfogadhatatlant, részben hatástalant, részben pedig megalapozatlant el kell utasítani. A Németországi Szövetségi Köztársaság által felhozott egyetlen jogalap második részét mint megalapozatlant el kell utasítani.

Az állami ellenőrzésről

– *A felek érvei*

180 Az AZ a második jogalapjának harmadik része keretében, a Németországi Szövetségi Köztársaság pedig egyetlen jogalapjának harmadik részében lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a vitatott pótdíjból származó pénzeszközök felett állami ellenőrzés áll fenn.

181 A Bizottság ezzel kapcsolatban előadja, hogy az AZ érvei esettől függően elfogadhatatlanok, hatástalanok vagy megalapozatlanok. Úgy véli, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által felhozott egyetlen jogalap harmadik része megalapozatlan, és mindenesetre hatástalan.

– *A Bíróság álláspontja*

182 Amint az a jelen ítélet 131–134. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, a nemzeti szabályozás értelmében vett, e szabályozásnak megfelelően kezelt és felosztott adó vagy más kötelező díj fennállása, valamint a szóban forgó összegek feletti állami ellenőrzés fennállása az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrás” azonosítását lehetővé tevő két vagylagos kritériumnak minősül.

183 A jelen ügyben a Törvényszék a megtámadott ítélet 98. pontjában megállapította, hogy a vitatott pótdíj ezen ítélkezési gyakorlat értelmében „állami forrás” felhasználásával járó, adójellegű díjnak vagy kötelező tehernek minősül. Amint az a jelen ítélet 152–179. pontjából kitűnik, az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság nem tudta bizonyítani, hogy a Törvényszék e megállapítása téves jogalkalmazáson alapul.

184 Márpedig az említett megállapítás önmagában elegendő annak kimondásához, hogy a szóban forgó intézkedést az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásból” nyújtották, anélkül hogy meg kellene vizsgálni, hogy a szóban forgó összegek állami ellenőrzés alatt álltak-e.

185 Ennélfogva az AZ által felhozott második jogalap harmadik része és a Németországi Szövetségi Köztársaság egyetlen jogalapjának harmadik része hatástalan.

186 A fenti indokok összességéből – a jelen ítélet 145. pontjában kifejtett fenntartások mellett – az következik, hogy a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés alátámasztására felhozott második jogalap első három részét, valamint a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés alátámasztására felhozott egyetlen jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A C-792/21. P. sz. ügyben előterjesztett második jogalap negyedik részéről

A felek érvei

187 Az AZ előadja, hogy a megtámadott ítélet 8. és 128–131. pontjában a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a Bizottság által a vitatott intézkedés szelektív jellegének elemzése céljából választott referenciakeret meghatározása során.

188 Először is a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a Bizottság nem kizárólag a 2011. évi StromNEV-rendelet 19. §-ának (2) bekezdésében előírt külön hálózati díjat vette alapul. Meg kellett volna állapítania, hogy a Bizottság köteles lett volna megvizsgálni az összes külön hálózati díjat, ideértve a 2011. évi StromNEV-rendelet 19. §-ának (1) és (3) bekezdésében említett díjakat, amit azonban nem tett meg.

189 Másodszor, a Törvényszék tévesen értelmezte a nemzeti jogot, amikor tévesen állapította meg a hálózati díjak összehasonlíthatóságát a referenciakeret meghatározása során. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék megállapított, az anticiklikus fogyasztók díját nem a fizikai elérési út módszere szerint számítják ki.

190 A Bizottság szerint ez a rész részben elfogadhatatlan, és összességében megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

191 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az EUMSZ 256. cikk, az Európai Unió Bíróságának alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 169. cikkének (2) bekezdése szerint a fellebbezésben pontosan meg kell jelölni a hatályon kívül helyezni kért ítélet kifogásolt részeit, valamint a kérelmet konkrétan alátámasztó jogi érveket. Az a fellebbezés, amely nem tartalmaz arra irányuló okfejtést, amely kifejezetten meghatározná, milyen jogi hibában szenved a megtámadott ítélet, csupán a Törvényszék előtt már hivatkozott jogalapokat

és érveket ismételi meg, nem felel meg ennek a követelménynek. Az ilyen fellebbezés valójában csak a Törvényszékhez benyújtott kereset újbóli megvizsgálását kívánja elérni, ami nem tartozik a fellebbezés alapján eljáró Bíróság hatáskörébe (2020. szeptember 22-i Ausztria kontra Bizottság ítélet, C-594/18 P, EU:C:2020:742, 91. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

192 Márpedig a második jogalapja jelen részének alátámasztására felhozott első érvével az AZ lényegében a Törvényszék előtt felhozott kifogásának megismétlésére szorítkozik, anélkül hogy kifejtené azokat a konkrét okokat, amelyek miatt a Törvényszék a megtámadott ítélet 128–131. pontjában tévesen alkalmazta a jogot. Következésképpen ez az érv elfogadhatatlan.

193 Az AZ által a második jogalap jelen részének alátámasztására felhozott második érvet illetően igaz, hogy – amint az a jelen ítélet 114. pontjában megállapításra került – a megtámadott ítélet 8. pontja pontatlan. Mindazonáltal a megtámadott ítélet 128–131. pontjában kifejtett indokolásban semmi nem enged arra következtetni, hogy a referenciakeretet meghatározó hálózati díjak összehasonlíthatóságának értékelését érintette volna e pontatlanság. Bár az AZ ennek ellenkezőjét állítja, ezt azonban nem tudta bizonyítani. Érve tehát megalapozatlan.

194 Mindezen indokok alapján a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés alátámasztására felhozott második jogalap negyedik részét mint részben elfogadhatatlant, részben pedig megalapozatlant el kell utasítani.

195 Ennélfogva az e fellebbezés alátámasztására felhozott második jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A C-792/21. P. sz. ügyben előterjesztett harmadik jogalapról

A felek érvei

196 A C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésének alátámasztására felhozott harmadik jogalappal az AZ a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének a Törvényszék által a megtámadott ítélet 141. pontjában elkövetett megsértésére hivatkozik. A Törvényszék szerinte nem vette figyelembe a támogatás visszatérítésének elrendeléséből eredő, az átmeneti szabályozás alkalmazásához viszonyított eltérő bánásmódot. A Törvényszék azon értékelését, amely szerint e szabályozás a jelen ügyben nem releváns, az ezen ítélet 132. pontjára való hivatkozással indokolták. Márpedig az AZ szerint érthetetlen, hogy a Törvényszék nem vizsgálta meg a vitatott határozat elfogadásának időpontjában fennálló jogi helyzetet az említett szabályozásra tekintettel. Az a körülmény, hogy azt nem jelentették be a Bizottságnak, nem meggyőző igazolás arra, hogy azt ne vegyék figyelembe. Ha a Törvényszék ugyanezen szabályozást relevánsnak tekintette volna, és megvizsgálta volna az AZ érvelését, eltérő következtetésre jutott volna a hátrányos megkülönböztetés fennállását illetően.

197 A Bizottság azt állítja, hogy e jogalap nem csupán elfogadhatatlan, hanem hatástalan is, és mindenesetre megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

198 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a Bizottság állításával ellentétben a jelen jogalap elfogadható. E jogalappal ugyanis az AZ lényegében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megsértette a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, amikor a megtámadott ítélet 132. pontjával összefüggésben értelmezett 141. pontjában elutasította a támogatás visszatérítettése elrendelésének hátrányosan megkülönböztető jellegére alapított érveit. Bár érvelése keretében az AZ megismétli a Törvényszék előtt már előadott egyes érveket, ez nem változtat azon, hogy kifejezetten azokat az indokokat kifogásolja, amelyek miatt a Törvényszék elutasította ezen érvek relevanciáját.

199 Elsődlegesen rá kell mutatni, hogy a megtámadott ítéletben a Törvényszék elutasította az AZ említett érveit az ezen ítélet 132. pontjával együttesen értelmezett 141. pontjában. E tekintetben rámutatott, hogy az átmeneti szabályozásra való minden olyan hivatkozás, amely nem képezte a vitatott határozat tárgyát, és amely nem vonatkozott az e határozat tárgyát képező alapterhelésű fogyasztókra, hatástalan a vitatott intézkedéseken alapuló program jogszerűségének vizsgálata keretében. Végeredményben az átmeneti szabályozást nem jelentették be a Bizottságnak.

200 Ez az értékelés nem tartalmaz téves jogalkalmazást.

201 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a jogellenes támogatás visszatérítettés általi megszüntetése a támogatás jogellenessége megállapításának logikus következménye, és magában foglalja a támogatás nyújtását megelőző helyzet visszaállítását (lásd ebben az értelemben: 2005. december 15-i Unicredito Italiano ítélet, C-148/04, EU:C:2005:774, 113. pont; 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet, C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990, 116. pont). A jogellenes támogatás visszatérítettését illetően tehát – az AZ állításával ellentétben – nem a vitatott határozat elfogadásának időpontjában alkalmazandó jogi szabályozást, hanem az e támogatás nyújtását megelőzően alkalmazandó szabályozást kell alapul venni.

202 E tekintetben nem releváns az AZ által hivatkozott ítélkezési gyakorlat, amely szerint az uniós bíróságnak az állami támogatással kapcsolatos határozat jogszerűségét azon információk alapján kell megítélnie, amelyek a határozat meghozatalakor a Bizottság rendelkezésére állhattak (1979. február 7-i Franciaország kontra Bizottság ítélet, 15/76 és 16/76, EU:C:1979:29, 7. pont). Ez az ítélkezési gyakorlat ugyanis a jelen jogalapban felvetett kérdéstől eltérő kérdésre vonatkozik, mivel arra a kérdésre vonatkozik, hogy a megtámadott jogi aktus jogszerűségét mely ténybeli elemek alapján lehet vizsgálni.

203 Másfelől hozzá kell még tenni, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a jogellenes támogatás kedvezményezettjei, amelyek annak visszatérítésére kötelesek, nyilvánvalóan nincsenek ugyanabban a helyzetben, mint azok a személyek, akik nem részesültek a támogatásban, és amelyeket a visszatérítettés sem érint, és ezért nem merülhet fel annak kérdése, hogy hasonló helyzeteket az egyenlő bánásmód elvének megsértésével eltérően kezelnek (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet, C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990, 117. pont).

204 Ebből következik, hogy a jelen ügyben nem releváns azon kérdés sérelme nélkül, hogy az átmeneti szabályozás önmagában összeegyeztethető-e az uniós joggal, az AZ által a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésének alátámasztására felhozott harmadik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

205 Következésképpen, mivel a Bíróság a C-792/21. P. és a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezések alátámasztására felhozott valamennyi jogalapot elutasította, e fellebbezéseket teljes egészükben el kell utasítani.

A költségekről

206 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése alapján, ha a fellebbezés megalapozatlan, a Bíróság határoz a költségekről. E szabályzat 138. cikkének (1) és (2) bekezdése, amelyeket e szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, akként rendelkezik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte, és több pervesztes fél esetén a Bíróság határoz a költségek megosztásáról.

207 A jelen ügyben az AZ és a Németországi Szövetségi Köztársaság pervesztes lett a C-792/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésre, illetve a C-793/21. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésre vonatkozó valamennyi kérelme tekintetében, míg a Bizottság pervesztes lett az ezen ügyekben benyújtott csatlakozó fellebbezésekre vonatkozó valamennyi kérelme tekintetében.

208 Ilyen feltételek mellett a jelen ügy körülményeinek helyes mérlegelése azt kívánja, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a fellebbezéseket és a csatlakozó fellebbezéseket elutasítja.

2) Az AZ, a Németországi Szövetségi Köztársaság és az Európai Bizottság maga viseli saját költségeit.

Aláírások